

ΠΡΑΓΜΑΤΕΙΑ ΠΕΡΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΥΠΟ ΠΡΑΚΤΙΚΗΝ ΕΠΟΨΙΝ

ἐκ τοῦ γαλλικοῦ ἐραυισθείσα καὶ ἀναγνωσθεῖσα ἐν τῇ Φιλικ. Συλλόγῳ «Ὀμηρος»

ὑπὸ Α. Κουρνιακτῆ, τῇ 22 Ἀπριλίου 1873.

Κύριοι!

Ἐπάρχει ἐν ἐκάστη ἐπιστήμῃ μέρος τι κινουῦν τὸ ἐνδιαφέρον ἐκείνων μόνον οἵτινες θέλουν νὰ ἐμβαθύνωσιν εἰς τὰς ἑαυτῶν μελέτας. Πλὴν ὑπάρχουν ἐν ἐκάστη ἐπιστήμῃ καὶ προπάντων ἐν τῇ πολιτικῇ οἰκονομίᾳ γενικότερες αἰτίνας εἶναι τὸ ἀντικείμενον τῶν καθημερινῶν ἡμῶν σκέψεων καὶ ὑπὲρ τῶν ὁποίων ὀφείλομεν νὰ σκεφθῶμεν. Περὶ τῶν γενικοτήτων τούτων τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας θεωρουμένων ὑπὸ πρακτικὴν ἔποψιν θέλω σὰς ὁμιλήσει σήμερον, βέβαιος ὢν ὅτι θέλετε ἀναγνωρίσει εἰς αὐτὰς σκέψεις αἰτίνας πολλάκις ἀπησχόλησαν τὴν διάνοιαν ἡμῶν.

Ἐξετάζοντες τὸν κόσμον βλέπομεν ὅτι τὸ πᾶν διέπouσι γενικοὶ τινες νόμοι σταθεροὶ καὶ ἀμετάτρεπτοι, ὅτι ὁ ἥλιος ἀνατέλλει ἐξ ἀνατολῶν, καὶ ὅτι δῦει πάντοτε πρὸς τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν. Γνωρίζομεν ὅτι ὁ καπνὸς ὑψοῦται πρὸς τὰ ἄνω, ἐνῶ τὸ βιβλίον τοῦτο ἐγκαταλειπόμενον πίπτει ἐνεκεν τῆς βαρύτητος αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ οὐδεὶς ἐξ ἡμῶν βεβαίως δὲν ἐπερίμενε νὰ ἴσῃ αὐτὸ ὑψούμενον εἰς τὸν ἀέρα. Τὰ φαινόμενα ταῦτα καλοῦνται νόμοι ἐν τῇ φυσικῇ ἐπιστήμῃ.

Ὁ ἄνθρωπος ὅστις ἔτυχε νοῦς καὶ ἐλευθερίας, ὁ ἄνθρωπος ὅστις αἰσθάνεται τὴν εὐθύνην τῶν πράξεών του καὶ τὸ αἶσθημα τῶν καθηκόντων του δὲν ὑπόκειται καὶ οὗτος εἰς νόμους; δὲν ἔχει ἄρα ὑποχρεώσεις; Ἐὰν ἕκαστος ἐξ ἡμῶν, ὡς ἄτομον, ἔχη ὑποχρεώσεις τὰς ὁποίας ἡ συνείδησις αὐτοῦ τῷ ἐπιβάλλει, ἡ κοινωνία ἀπαρτιζομένη ἐκ διαφόρων ἀτόμων ἔχει ὡσαύτως τὰς ὑποχρεώσεις τῆς. Ἡ κοινωνία δὲν εἶναι ἄλλο εἰμὴ τὸ σύνολον ἠθικῶν προσώπων ὑπευθύνων τὰ μὲν πρὸς τὰ δὲ καὶ δὲν ὑπάρχει ἐν αὐτῇ τίποτε περισσότερον ἢ ἐκεῖνο τὸ ὅποιον βλέπομεν εἰς ἕκαστον ἄτομον. Καθεκάστην πρωτὰν ὁπόταν ἐγειρώμεθα ἐκ τῆς κλίνης, τὸ σῶμα ἡμῶν ἔχει ἀνάγκην τροφῆς, ἐνδυμασίας καὶ περιποιήσεως, τὴν δὲ νύκτα ἀναπαύσεως. Δέον λοιπὸν νὰ εὐρωμεν ἐν τῇ κοινωνίᾳ πᾶν ὅ,τι δύναται νὰ ἰκανοποιήσῃ τὰς ἀνάγκας ταύτας καὶ ἐκπληρώσῃ τὰς ἐπιθυμίας ἡμῶν. Ἐχομεν ἀνάγκην ἄρτου διὰ νὰ τρεφώμεθα, ἐνδυμάτων διὰ νὰ καλύπτωμεν τὴν γυμνότητά μας καὶ αἰκιῶν διὰ νὰ προφυλαττώμεθα. Ταῦτα πάντα καλοῦνται ἐν τῇ πολιτικῇ οἰκονομίᾳ π λ α ὕ τ ο ς.

Ἡ λέξις αὕτη δὲν ἔχει ἐνταῦθα τὴν ἐννοίαν ἣν συνήθως τῇ ἀποδίδομεν. Διὰ τῆς λέξεως π λ ο ὕ τ ο ς ἐννοοῦμεν τὸ σύνολον ὄλων τῶν πραγμάτων τὰ ὁποία κοινωνία τις δημιουργεῖ ὅπως ἰκανοποιήσῃ τὰς ἀνάγκας τοῦ σώματος καὶ ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην ἡ ὑγεία, ἡ εὐθυμία, αἰώραϊαι τέχναι, αἱ γνώσεις καὶ ἡ ἀ-

νατροφή είναι πλοῦτος. Ἄνευ δὲ τούτων θὰ ἐπὶ ῥαγετο ἡ σιτοδεία, ἡ ἐρήμωσις, ὁ βαρβαρισμὸς καὶ ἡ δυστυχία.

Ἄνεπαισθήτως ἐφθάσαμεν εἰς τὸν ὄρισμόν τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας. Ἡ πολιτικὴ οἰκονομία εἶναι λοιπὸν ἡ ἐπιστήμη τοῦ πλοῦτου, καθ' ὅσον αὕτη ἀναπτύσσεται ἐν τῷ μέσῳ τῆς κοινωνίας. Ὁ πλοῦτος ἀκολουθεῖ τοὺς αὐτοὺς νόμους τῆς ἀναπτύξεως οὓς καὶ τὸ ἄτομον ὅπερ γεννᾶται, ζῆ καὶ ἀποθνήσκει. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ διὰ τὸν πλοῦτον ὅστις ἐδημιουργήθη ὑπὸ τῆς προσωπικῆς ἀξίας ἀτόμου τινός. Ἐντεῦθεν ὀφείλομεν νὰ μελετήσωμεν ἐν τῇ πολιτικῇ οἰκονομίᾳ τὸ πρῶτον αὐτῆς κεφάλαιον τουτέστι τὴν παραγωγήν.

Πολλοὶ διαλογίζονται διὰ τίνων μέσων καὶ εἰς ποίας περιστάσεις ὁ πλοῦτος οὗτος γεννᾶται ἐν τῷ κόσμῳ. Ὁ πλοῦτος ὁμως δὲν ὁμοιάζει φυτὸν τι τὸ ὅποιον προσκολλώμενον εἰς τὴν γῆν ἐξαπλώνει τὰς ρίζας του καὶ δεικνύει τὸν βίον του εἰς τὸ αὐτὸ μέρος ἐνθα προσεκολλήθη. Ὁ πλοῦτος μεταβαίνει ἀπὸ χειρὸς εἰς χεῖρα καὶ κινεῖται ὡς ἄτομον. Προέρχεται δηλαδὴ ἐκ τῆς Εὐρώπης ἧτις πέρα λαβεν αὐτὸν ἐκ τῶν ἀποικιῶν ὅπως καταναλωθῆ ἐνταῦθα καὶ μεταβῆ ἀκολούθως εἰς ἄλλας χώρας. Τοιοῦτοτρόπως πλησίον τοῦ πρώτου κεφαλαίου τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας, ὅπερ διαπραγματεύεται περὶ παραγωγῆς ἔπεται τὸ δεύτερον κεφάλαιον ὅπερ διαπραγματεύεται περὶ ἀνταλλαγῆς καὶ ἧτις εἶναι τὸ μέσον δι' οὗ οἱ ἄνθρωποι ἐμπορεύονται τὰ ἐκ τῆς παραγωγῆς προερχόμενα χρήσιμα πράγματα.

Ἄφοῦ ὁ πλοῦτος ἐδημιουργήθη καὶ ἀντηλλάχθη βλέπομεν ὁμως ὅτι ὁ σκοπὸς αὐτοῦ δὲν ἐξεπληρώθη εἰσέτι. Τίς δὲ ὁ σκοπὸς αὐτοῦ; Ὁ πλοῦτος ὑπάρχει ὅπως ποιήσωμεν χρήσιν αὐτοῦ καὶ ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ εὐρισκόμεθα ἀπέναντι τοῦ τελευταίου κλάδου τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας ἧτις διαπραγματεύεται περὶ τοῦ τρόπου δι' οὗ ὁ πλοῦτος καταναλίσκεται. Ἀλλὰ δὲν δύναται τις νὰ ἐργασθῆ ὅπως παράξι, καταναλώσῃ διὰ τῆς χρήσεως καὶ ἀνταλλάξι διὰ τοῦ ἐμπορίου εἰμὴ εἰς κοινωνίαν ἡσυχον, τακτικὴν, ὑπὸ τὴν σκέπην σοφῶν νόμων, ἐνθα βασιλεύει ἡ δικαιοσύνη καὶ ἐνθα ἡ ἀντιπροσωπεύουσα ἅπαντας τοὺς πολίτας ἐξουσία ἐξασφαλίζει τὴν τάξιν καὶ τὴν εἰρήνην, φροντίζουσα ὑπὲρ τῆς ἀστυνομικῆς διατάξεως τῶν πόλεων, ὑπὲρ τῆς δημοσίου ἐκπαιδεύσεως, ὑπὲρ τῆς ὀξιοπρεπείας τοῦ κλήρου καὶ ἐν γένει ὑπὲρ τῆς εὐημερίας καὶ εὐπραγίας τῶν πολιτῶν. Πρὸς ἐπίτευξιν τῶν ὀπίων δέον ὁ πλούσιος καὶ ὁ ἐργατικὸς ἄνθρωπος νὰ ὑποστήσωσι μικρὰν τινὰ θυσίαν πρὸς ἐμπέδωσιν τῆς τάξεως καὶ εὐημερίας ταύτης. Ἐντεῦθεν γεννᾶται ἡ ἐπιβολὴ τῶν φόρων, σκοπὸν ἔχουσα νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπικουρίαν τῆς κυβερνήσεως ἧτις ὀφείλει νὰ φροντίζῃ ὑπὲρ τῆς εὐημερίας καὶ ἡσυχίας τῶν πολιτῶν.

Ἐκ τῶν ὀλίγων τούτων δύνασθε, κύριοι, νὰ ἐννοήσητε περὶ τίνος διαπραγματεύεται ἡ πολιτικὴ οἰκονομία καὶ ποῖος ὁ σκοπὸς αὐτῆς. Ἐπειδὴ ὁμως ἡ συνδιάλεξις ἡμῶν εἶνε ὅλως πραγματικὴ, καὶ ἐπειδὴ τὰ στενὰ ὅρια τῆς παρούσης πραγματείας δὲν ἐπιτρέπουσιν εἰδικὴν ἀνάπτυξιν, τούτου ἐνεκεν θέλω περιορισθῆ εἰς τὸ περὶ παραγωγῆς μόνον κεφάλαιον.

Καὶ κατ' ἀρχὰς ὀφείλομεν νὰ πολεμήσωμεν πρόληψιν τινὰ ἀφορῶσαν τὸν τρόπον δι' οὗ ὁ πλοῦτος γεννᾶται δηλαδὴ παράγεται ἐν τῷ κόσμῳ,

καὶ τίνι τρόπῳ ὁ ἄνθρωπος προνοεῖ διὰ τὴν ἀνάγκαν αὐτοῦ. Ὑπάρχουσι, κύριοι, ἄνθρωποι φανταζόμενοι τὴν κοινωνίαν ὡς τράπεζαν παρατεθειμένην ἔνθα ἕκαστος δύναται νὰ λάβῃ ἀκωλύτως τὴν θέσιν αὐτοῦ. Ἐντεῦθεν παράπονα ἐκ μέρους ἐκείνων οἵτινες φαίνονται οἱ ἥττον εὐνοοῦμενοι ἐν τῇ διανομῇ τοῦ πλούτου, ἰδέα σφαλερὰ ἦν δέον νὰ ἀντικροῦσμεν διότι οὐ μόνον πλάνη ἀλλὰ καὶ κίνδυνος προκύπτει ἐξ αὐτῆς. Ἄς ἴδωμεν λοιπὸν τί συμβαίνει.

Νομίζετε ὅτι ὁ κόσμος ἐν τῇ ἀρχῇ αὐτοῦ ὠμοίαζε τὴν διάταξιν καὶ τὴν εὐθυγραμμίαν τῶν σημερινῶν πόλεων ἔνθα ἐκάστη πλατεία φωτίζεται ὡς πυλυτελεστάτη αἴθουσα ὑπὸ μυρίων πολυρῶτων λυχνιῶν; Ὁ κόσμος δὲν ὑπῆρχεν οἷος τὸν φανταζόμεθα πρὶν τῆς ὑπάρξεως τοῦ δημιουργηθέντος πλούτου. Ἐξ ἄλλου τὰ δάση τῆς Ἀμερικῆς καὶ τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἀφρικῆς δύνανται νὰ μᾶς δώσωσιν ἀποχρῶσαν ἰδέαν περὶ τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ. Ἐκεῖ βλέπομεν ἀδιάβατα δάση ἐντὸς τῶν ὁποίων κρύπτονται, ἔρπουσι, μυκῶνται, συρίζουσιν ἄγρια καὶ ἰοβόλα θηρία περιμένοντα τὸν ἄνθρωπον ἐν παραδύστῳ ὅπως τὸν κατασπαράξῃ καὶ ὅστις μὴ κατέχων εἰσέτι τὰ ἐκ τοῦ πολιτισμοῦ προερχόμενα βοηθήματα δὲν δύναται νὰ ὑπερασπίσῃ τὸν ἑαυτὸν του διὰ τῶν πυροβόλων ὀπλῶν. Εἰς τὰς χώρας ταύτας αἵτινες δὲν ἀνεκαινίσθησαν εἰσέτι ὑπὸ τῆς ἐργασίας διαδίδονται πανταχοῦ λοιμικὰ μιάσματα, τὰ δὲ ζῶα ἅτινα σήμερον εἶναι οἱ βοηθοὶ καὶ ὑπηρέται ἡμῶν ἦσαν κατ' ἀρχὰς ἄγρια θηρία. Σήμερον εἰσέτι ὑπάρχει ἐν Ῥωσσίᾳ ὁ ἀρχέγονος τύπος τοῦ βόδις ὅστις καλεῖται βόνασος καὶ ὅστις ἐν τῇ φυσικῇ καὶ ἄγριᾳ αὐτοῦ καταστάσει διατελῶν εἶνε θηριωδέστερος καὶ αὐτῆς τῆς ὑαίνης. Ὁ σημερινὸς χοῖρος ἦτο κατ' ἀρχὰς ζῶον λίαν ἐπιρροβόν. Ὁ ἀρχέγονος τύπος τοῦ προβάτου εὐρίσκεται εἰσέτι εἰς τὰ ὄρη τῆς Κορσικῆς καὶ εἶναι ὁ ἄγριος κριός, ζῶον τρομερὸν διὰ τὴν σκληρότητα καὶ τὸν ἀκαταδάμαστον αὐτοῦ χαρακτῆρα. Καὶ αὐτὰ τὰ ζῶα τὰ ὑπὸ τοῦ πολιτισμοῦ καταδάμασθέντα ὅπως ὑπηρετῶσι τὸν ἄνθρωπον τείνουσιν πρὸς τὴν ἐπάνοδον τῆς φυσικῆς αὐτῶν καταστάσεως, ἅμα δοθείσης τῆς εὐκαιρίας. Ὅποτε οἱ Ἴσπανοὶ ἀνεχώρησαν πρὸς κατάκτησιν τοῦ Νέου Κόσμου, ὠδήγησαν μεθ' ἑαυτῶν κίνας ὑψηλοῦ ἀναστήματος μὲ σκοπὸν νὰ κυνηγήσουσιν τοὺς ἀγρίους ἰθαγενεῖς. Οἱ κύνες οὗτοι ὠμοίαζον ἐκείνους τοὺς ὁποίους βλέπομεν εἰς τὰ κρεωπωλεῖα καὶ ἦσαν ἐξημερωμένοι. Μερικὰ ἐκ τῶν ζώων τούτων ἐπλανήθησαν εἰς τὰ δάση καὶ μετὰ παρέλευσιν εἴκοσιν ἐτῶν οἱ Ἴσπανοὶ εἰσδύσαντες ἐντὸς τῶν ἀδιεξόδων τούτων δασῶν εὗρέθησαν ἀπέναντι ὑπερμεγέθων ζώων τὰ ἑποῖα εἶχον τὸ τρίχωμα ἀναστηκωμένον καὶ ἐφαίνοντο τόσον ἐπικίνδυνα ὅσον οἱ λέοντες. Τὰ ζῶα ταῦτα ἦσαν οἱ πλανηθέντες κύνες. Ἀπώλεσαν τὴν φωνὴν καὶ κατήντησαν ἐπομένως ἄγρια θηρία. — Ἀλλὰ δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ζητήσωμεν παραδείγματα μεταξὺ τῶν ζώων. Ἄς ἴδωμεν τί συμβαίνει εἰς τὰς ἐξοχὰς ὁσάκις ἐγκαταλείψωμεν τοὺς κήπους καὶ τὰ κάρπυμα δένδρα. Ἀμέσως ἐπανέρχονται εἰς τὴν ἀγρίαν κατάστασιν, ἡ δὲ γῆ καλύπτεται ἀπὸ βλαβερὰ καὶ περιττὰ χόρτα ἅτινα μόνον τῶν φύονται, ἐνῶ ἡ ἀμπέλος, ἡ ἐλαία καὶ ὁ αἶτος ἀπαιτοῦν καλλιέργειαν καὶ προσοχὴν.

Ἡ ἐργασία λοιπὸν εἶναι ἡ πραγματικὴ ἀφειτηρία τοῦ πλούτου. Ἡ ἐργασία καὶ ὁ πόνος δημιουργοῦσιν αὐτόν. Ἄνευ τῆς ἐργασίας οἱ ἄνθρωποι οὔτε ἄρτον ἠθέλον ἔχει, οὔτε φορέματα, οὔτε κατοικίαν, ἡ ἐργασία ἠλευθέρωσε τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τῆν κατάστασιν τοῦ ἀγρίου καὶ ἐξηυγένισεν αὐτόν, ἡ ἐργασία θεραπεύει ὅλας τὰς ἀνάγκας μας μεταβάλλουσα τὰ ἄγρια καὶ ἀκατέργαστα προϊόντα τῆς φύσεως εἰς χρήσιμα καὶ κοινωφελῆ, ἡ ἐργασία τέλος μεταβάλλει τὸν πτωχὸν εἰς πλούσιον, τὸν δὲ βάρβαρον καὶ ἄγριον εἰς πολιτισμένον καὶ εὐτυχῆ. Ἡ τράπεζα δὲν εἶναι παρατεθειμένη ὡς ἰσχυρίζονται τινες, ἀλλ' ἡμεῖς θέτομεν εἰς τὸν κόσμον τὰ χρήσιμα ταῦτα πράγματα ἐξ ὧν ἔχομεν ἀνάγκην. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἐκάλεσαν τὴν δημιουργίαν ταύτην τοῦ ἀνθρώπου διὰ τῆς ὀρθοτάτης λέξεως ἰδιοκτησία. Ὁ ἄνθρωπος ὅποιονδήποτε καὶ ἂν ᾔηται τὸ ἔργον ὅπερ παράγει εἴτε μεγάλον εἴτε μικρόν, ἀποκτᾷ αὐτὸ διὰ τοῦ κόσμου, τῆς ἀξίας του καὶ τῶν προσπαθειῶν του. Ἐκεῖνο ὅπερ καλοῦμεν ἰδιοκτησίαν εἶνε πραγματικὴ παράτασις καὶ οὕτως εἰπεῖν ἐνσάρκωσις τοῦ ἑαυτοῦ μας.

Ἀπεδείξαμεν τὴν πραγματικὴν ἀρχὴν τοῦ πλούτου, ἃς ἴδωμεν τώρα καὶ τὰ ἀποτελέσματα αὐτοῦ. Τὸ κύριον ἀποτέλεσμα τοῦ πλούτου εἶναι ἡ δημιουργία τοῦ κεφαλαίου πρὸς τὸ συμφέρον ἐκείνου ὅστις ἐργάζεται. Μολαταῦτα δὲν πρέπει νὰ νομίζη τις ὅτι κύριος σκοπὸς τοῦ ἀνθρώπου εἶναι νὰ προβλέπη μόνον διὰ τὰς καθημερινὰς αὐτοῦ ἀνάγκας. Ἄς ἐρευνήσωμεν πῶς ὁ Θεὸς ἐκανόνισε τὸν βίον μας καὶ ποῖοι οἱ νόμοι οἱ διέποντες αὐτόν.

Ὅπότεν γεννώμεθα, εἴμεθα ἀσθενεῖς καὶ ἀδύνατοι, αἱ προσπάθειαι ἡμῶν δὲν ἔχουσιν οὔτε μεγάλην δύναμιν οὔτε μεγάλην ἀξίαν, τὸ δὲ παιδίαν δὲν δύναται εἰσεῖν νὰ κερδίσῃ τὸν βίον του. Τοῦτο σημαίνει ὅτι αἱ προσπάθειαι τῆς δημιουργίας αὐτοῦ δὲν ἐξισοῦνται ὡς πρὸς τὸ ποσὸν τῶν ἀναγκῶν του· καταναλίσκει δηλαδὴ περισσότερον τῶν ὅσων κερδίζει — ἀλλὰ καθόσον μεταβαίνομεν ἐκ τῆς παιδικῆς ἡλικίας εἰς τὴν νεότητα καὶ ἐκ τῆς νεότητος εἰς τὴν ἀνδρικήν, παρουσιάζεται ἀξιοσημεῖωτόν τι φαινόμενον δηλαδὴ ἡ ἀξία τῆς ἐργασίας καὶ ἡ δύναμις τοῦ ἀνθρώπου ἀσημέραι ἀυξάνουσι. Εὐρισκόμενοι τότε ἐν ὅλη τῇ ἀκμῇ τῆς ἡλικίας δυνάμεθα νὰ ὑπομείνωμεν ἀνευ κινδύνου τὰς ὑστερήσεις, τοὺς κόπους καὶ τὰς κακουχίας. Καὶ ἐὰν τύχωμεν κράσεως ἰσχυρᾶς, δὲν ἔχομεν ἀνάγκην οὔτε ἐκλεκτῶν φαγητῶν οὔτε μεγάλης περιποιήσεως εὐχαριστούμενοι μόνον εἰς τὰ ἀπολύτως ἀναγκαῖα. Μετὰ παρέλευσιν χρόνου τινὸς παρουσιάζεται εἰς ἡμᾶς ἀντίστροπον φαινόμενον δηλαδὴ μεταβαίνομεν ἐκ τῆς ἀνδρικῆς ἡλικίας εἰς τὴν ὠριμον καὶ ἐκ τῆς ὠρίμου εἰς τὸ γῆρας. Τότε αἱ ἀνάγκαι ἡμῶν πολλαπλασιάζονται, ὑποχρεοῦμεθα νὰ παρατείνωμεν τὸν ὕπνον μας καὶ νὰ λαμβάνωμεν προφυλάξεις τινὰς περὶ τῶν ὁποίων ἡ ἀνδρική ἡλικία δὲν μεριμνᾷ. Ἐντοσοῦτω αἱ δυνάμεις ἡμῶν ἐλαττοῦνται ἐνῶ ἀναλόγως αἱ ἀνάγκαι ἀυξάνουσι, καὶ μολονότι εἴμεθα καὶ ἰκανώτεροι καὶ τελειότεροι εἰς τὸ ἔργον ἡμῶν, οὐχ ἦττον ὁμως δὲν δυνάμεθα οὔτε νὰ ἐργασθῶμεν μετὰ τοῦ αὐτοῦ ζήλου οὔτε μετὰ τῆς αὐτῆς ἐπιμονῆς.

Βλέπετε λοιπὸν ὅτι τὰ γεγονότα καταντοῦν χωρὶς νὰ τὰ σχολιάσωμεν πειστικὴ διδασκαλία ὡς πρὸς τὴν διαγωγὴν τοῦ βίου μας.

Ἐὰν ὁ πλοῦτος ἔχη ὡς ἀφειτηρίαν τὰς προσπάθειαις ἡμῶν, σκοπὸς αὐ-

τοῦ εἶναι ἡ δημιουργία τῆς ἐξοικονομήσεως. Ἐάν λ. γ. εἰκοσαετῆς τις ἐργάτης σὰς ἔλεγε· Δὲν χρεωστῶ τίποτε εἰς οὐδένα, ἀπολαμβάνω καλὰ ἡμερομίσθια τὰ ὅποια ἐξοδεύω, τότε δύνασθε νὰ τῷ ἀντιτείνητε τὸ ἐξῆς ἐπιχείρημα μὴ ἐπιδεκτικὸν οὐδεμιᾶς ἀντιρρήσεως.

« Ἐνῶ εἶσαι εἰκοσαετής καὶ χαίρεις ὅλας τὰς φυσικὰς καὶ διανοητικὰς σου δυνάμεις, παραλείπεις ὅμως νὰ ἐξοικονομήσης μέρος ἐκ τοῦ προϊόντος τῆς ἐργασίας σου διὰ τὸ γῆράς σου, ὁμοιάζεις εἰς τὴν περίστασιν ταύτην ἄνθρωπον ἐπιβουλευόμενον τὴν ὑπαρξίν του μέχρις αὐτοκτονίας. Ὁλόκληρος ἡ ὑπαρξίς ἡμῶν εἶναι οὕτω διατεθειμένη ὥστε ἡ νεότης ὀφείλει νὰ προπαρασκευάζῃ τὴν ὠριμον ἡλικίαν, τὸ δὲ γῆρας νὰ δρέπῃ τοὺς καρπούς τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς φρονήσεως τοὺς ὁποίους ἐξησχίσαμεν ἐν τῇ ἀνδρικήῃ ἡλικίᾳ. » Γνωρίζομεν ἤδη τί ἐστὶ πλοῦτος καὶ ὅτι ἡ προσπάθεια εἶναι ἡ ἀρετηρία αὐτοῦ. Γνωρίζομεν ἐπίσης ὅτι ἡ ἰδιοκτησία εἶναι τὸ ἐξαγόμενον, ἡ δὲ ἐξοικονόμησις τὸ χρήσιμον αὐτοῦ ἀποτέλεσμα. Ἄς ἴδωμεν τώρα διὰ ποίων ἄλλων μέσων παράγεται ὁ πλοῦτος.

Ἐπάρχουν ἐν τῷ κόσμῳ τρεῖς τάξεις ἐργατῶν, ἐπειδὴ ὑπάρχουν τρεῖς τρόποι δι' ὧν παράγεται ὁ πλοῦτος. Ἡ γεωργικὴ παραγωγή, ἡ χειροτεχνικὴ παραγωγή καὶ ἡ ἐμπορικὴ παραγωγή. Γεωργός τις θέτει κατὰ μέρος κοιλὸν σίτου ἵνα χρησιμεύσῃ ὡς σπόρος διὰ τὴν ἐπομένην συγκομιδὴν. Καλλιεργεῖ τὸν ἀγρὸν του, τὸν βωλοκοπεῖ καὶ περιμένει ἕως ὅτου ἡ βροχὴ ἀναπτύξῃ τὴν γονιμότητα αὐτοῦ, ὁ δὲ ἥλιος ὠριμάσῃ καὶ χρυσώσῃ τοὺς στάχεις. — Ἴδοῦ ἡ πρώτη ἐργασία τοῦ ἀνθρώπου ἣτις γίνεται εἰς τοὺς ἀγρούς. Ὁ ἄνθρωπος εἰς τὰς ἀγροτικὰς αὐτοῦ ἐργασίας βοηθεῖται ὑπὸ τῶν κατοικιδίων ζώων καὶ παράγει τὸν ἄρτον, τὸν οἶνον, τὸ κρέας καὶ ὅλα τὰ πρὸς τὴν τροφίμων κατανάλωσιν εἶδη. — Ἴδοῦ λοιπὸν ἡ γεωργικὴ παραγωγή. — Πλὴν δὲν ἔχομεν μόνον ἀνάγκην τῶν πρώτων τούτων ἀντικειμένων μᾶς χρειάζονται καὶ ἐνδύματα, οἰκία, ἐπιπλα, ὑποδήματα, ὠρολόγιον κτλ. Ἀνάγκη λοιπὸν νὰ λάβῃ τις τὸν κόπον ὅπως παράξῃ αὐτὰ διὰ τῆς ἐργασίας. Ἡ ἐργασία αὕτη καλεῖται χειροτεχνικὴ ἢ βιομηχανικὴ παραγωγή. Λάβωμεν ὡς παράδειγμα τὴν ξυλίνην ταύτην ἑδραν. Κατ' ἀρχὰς τί ὑπῆρχε; Ὑπῆρχε μέγα τι δένδρον τὸ ὅποion ἠϋξάνεν εἰς τὰ δάση καὶ τὸ ὅποion καλεῖται ἡ πρώτη ὕλη. Ὅπόταν ἐπρόκειτο νὰ κατασκευασθῇ ἡ ἑδρα αὕτη προσεκάλεσαν ξυλοκόπον τινὰ ὅπως τετραγωνίσῃ τὸ δένδρον καὶ ἀφαιρέσῃ τὸν φλοιὸν, ἀκολούθως ξυλουργὸν πινὰ ὅπως διαιρέσῃ τὸ δένδρον εἰς σανίδας καὶ τέλος λεπτουργὸν ὅστις παρέλαβεν αὐτὰς καὶ κατεσκεύασε τὴν τράπεζαν ἐπὶ τῆς ὁποίας τώρα στηρίζομαι. Ἴδοῦ λοιπὸν ἡ βιομηχανικὴ παραγωγή.

Καὶ παρατηρήσατε πῶς τὰ πράγματα εἶναι καλῶς διατεταγμένα. Ὅπως πραγματοποιήσωμεν τὴν ἀδελφότητα ταύτην ἣτις εἶναι τὸ ὄνειρον καὶ ἡ ἐπιθυμία πολλῶν εὐαισθήτων καρδιῶν, καθεκάστην ἡμέραν λέγομεν ὅτι δεόν νὰ συμβοηθώμεθα δι' ἀμοιβαίων περιποιήσεων, ὅτι ἕκαστος ἐξ ἡμῶν χρεωστεῖ νὰ συντρέχῃ τοὺς ἄλλους ὡς νὰ ἐπρόκειτο περὶ τοῦ ἑαυτοῦ του καὶ ὅτι θὰ εἴμεθα ἰσχυροὶ καὶ εὐτυχεῖς ἐάν πραγματικῶς ὁ ἀδελφικὸς οὗτος

δεσμός ὑπῆρχε μεταξύ τῶν ἀνθρώπων. Καὶ ἐν τούτοις μὴ θαυμάσητε, κύριοι, εἰάν σᾶς εἶπω ὅτι τοῦτο γίνεται. Ἡ ἀδελφότης αὕτη ὑπάρχει τινόντι ἢ δὲ κοινωνία εἶνε ἢ πρακτικὴ αὐτῆς προκαταβολή. Θέλετε τὴν ἀπόδειξιν; Ὅταν διέρχωμαι ἐνώπιον καταστήματος ὑποδηματοποιοῦ λ. γ. καὶ ἴδω ἐκτεθειμένα διάφορα ὑποδήματα, τότε λέγω κατ' ἐμαυτόν. Διὰ πόσους ἀνθρώπους ὁ ὑποδηματοποιὸς οὗτος δὲν εἰργάσθη! Ἡ πτωχὴ γυνὴ ἣτις καταγίνεται εἰς τὰς οἰκιακὰς αὐτῆς φροντίδας θὰ ἔχη στερεὰ ὑποδήματα τὰ ὅποια θέλουν τὴν προσφυλάττει ἀπὸ τῆς ὑγρασίας, τὸ δὲ μικρὸν παιδίον κομψὰ ὑποδήματα ἅτινα θέλουν τὸ προστατεύει κατὰ τοῦ ψύχους. Καὶ ἐνῶ ὁ ἄνθρωπος οὗτος καταγίνεται εἰς τὴν κατασκευὴν τῶν ὑποδημάτων ἄλλος τις πλησίον αὐτοῦ καταγίνεται εἰς τὴν κατασκευὴν τῶν φορεμάτων. Ὄποταν δὲ ὁ ὑποδηματοποιὸς θὰ ἔχη ἀνάγκην ἐνδυμάτων ἀποτείνεται εἰς τὸν γείτονα αὐτοῦ τὸν ῥάπτην, ὁ δὲ ῥάπτης εἰς τὸν ὑποδηματοποιὸν ὁσάκις θὰ ἔχη ἀνάγκην ὑποδημάτων. Τὰ πράγματα λοιπὸν τοῦ κόσμου τούτου δὲν εἶναι τόσον ζοφερὰ ὅσον τὰ φανταζόμεθα καὶ ἀκολουθοῦν τὸν φυσικὸν ῥοὴν συμφώνως μὲ τὰς ἐπιθυμίας καὶ προτροπὰς τῶν φίλων καὶ ὁπαδῶν τῆς ἀδελφότητος.

Διὰ δύο μέσων ἐνεργεῖται τῶρα ἡ χειροτεχνικὴ παραγωγή. Ὑπάρχει κατ' ἀρχὰς ἡ παραγωγή ἢ ἐκτελουμένη διὰ τῆς ἐργασίας τῶν χειρῶν τῆ συνδρομῆ ἐργαλείου τινός. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἡ παραγωγή αὕτη γίνεται εἰς τὰ ἐργαστᾶσια. Ἀκολουθῶς δὲ ἡ παραγωγή ἢ ἐκτελουμένη τῆ βοήθεια τῶν μηχανῶν. Ἡ τελευταία αὕτη γίνεται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὰ μεγάλα βιομηχανικὰ κατστήματα.

Πολλοὶ ἐξ ὑμῶν γνωρίζουσι βεβαίως τί ἐστὶ ἐν βιομηχανικὸν κατᾶστημα καὶ τί μία μηχανή, ἀλλ' οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν ἐπέστησε τὴν προσοχὴν του ἐπὶ τῆς διαιρέσεως τῆς ἐργασίας ἣτις παρ' ἡμῖν διατελεῖ εἰσέτι ὡς καὶ τόσα ἄλλα ζητήματα, ἐν πλήρει ἀταξίᾳ καὶ ἀγνοίᾳ.

Λάβωμεν ὡς παράδειγμα ἐν ζεύγος ὑποδημάτων. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον πολλοὶ ἐργάται καταγίνονται πρὸς τελειοποίησιν αὐτοῦ. Ὁ μὲν ἐργάζεται τὸ πέλημα τοῦ ὑποδήματος, ὁ δὲ κυρτόνει τὸ σκεπάζον τὴν κνήμην μέρος αὐτοῦ. Ὡσαύτως ὅταν πρόκειται περὶ ἐνὸς ὠρολογίου ἢ ἐνὸς δακτυλίου, ὅλα τὰ ἀντικείμενα ταῦτα παρέχουσι διαφόρους ἐργασίας. Ὅσοι καταγίνονται εἰς τὴν χρυσοχοϊκὴν γινώσκουσι καλῶς ὅτι τὰ δακτύλια κατ' ἀρχὰς ἀναλύονται διὰ τοῦ πυρός, ἀκολουθῶς παραδίδονται εἰς τὴν στίλβωσιν καὶ τέλος εἰς τὴν διακόσμησιν. Ἡ διαίρεσις αὕτη τῆς ἐργασίας διὰ τῆς ὁποίας μεταβαίνει τὸ ἀντικείμενον ἀπὸ χειρὸς εἰς χεῖρα εἶνε εὐτυχὴς καὶ γόνιμος συνεταιρισμὸς κοινῶν ἀγόνων. Καὶ ἐπειδὴ ἐχρειάζετα μαθητεία διεξοδικὴ καὶ ἐργαλεῖα πολυδάπανα ὅπως οἱ ἐργάται μάθωσι τὰ καθέκαστα τῆς τέχνης των, διὰ τοῦτο διαιροῦντες τὴν ἐργασίαν ὁ μὲν ἐπιστατεῖ εἰς τὴν χώνευσιν τοῦ μετάλλου, ὁ δὲ εἰς τὴν στίλβωσιν καὶ τρίτας εἰς τὴν λείανσιν αὐτοῦ.

(Ἔπεται συνέχεια).